

در بخش‌های پیش‌شین مباحثی از قبیل چیستی فقه و منابع و مبانی آن، دلایل وجوب کفالتی فعالیت‌های رسانه‌ای و ویژگی‌ها و اهداف رسانه اسلامی مورد بحث قرار گرفت. در این بخش ادامه مطلب را از نظر می‌گذرانیم.

فعالیت رسانه‌های همانند هر فعل دیگری می‌تواند مثبت و منفی و مطابق قانون و یا مخالف آن انجام گیرد. بنابراین، آموزه‌های اسلامی برای فعالیت‌های رسانه‌ای به سبب خروج از خطوط قرمز و یا زرد، جزیایی را مشخص کرده است.

البته برخی از این خروج‌ها می‌تواند آثار و تبعات حقوقی داشته باشد که در قالب جرایم رسانه‌ای مطرح می‌شود و برخی دیگر تبعات و آثار حقوقی ندارد و اگر چه گناه است ولی جرم شمرده نمی‌شود.

بنابراین، باید دو حوزه را از هم باز شناخت. به این معنا که ممکن است کسی در حوزه رسانه‌ای فعالیتی داشته باشد که مصداق گناه باشد، ولی مصداق جرم نیست، در حالی که در حالی‌هه نه تنها گناه است بلکه عقوبت و کیفر دنیوی دارد و شامل حدود و تعزیرات می‌شود.

جرایم رسانه‌ای عبارت است از مواردی که در قانون جزایی و کیفری و حقوقی اسلام و سایر قوانین عادی از سوی نظام قضایی و حقوقی اسلام جرم شمرده شده و اصحاب رسانه از جمله مدیر مسئول یا صاحب امتیاز رسانه مرتکب آن می‌شود.

در قوانین موضوعه که از نسوی بشر در همه کشورهای جهان وضع می‌شود، جرایم رسانه از سایر جرائم تفکیک می‌شود و برای جرایم رسانه‌ای جدا از جرایم عادی و دادرسی، قوانین موضوعه خاص تصویب و ابلاغ می‌شود. دلایل عمده این تفکیک را باید در سخت‌گیری بیشتر نسبت به جرایم رسانه‌ای به دلیل قدرت ذاتی و تخریبی این رسانه همگانی و دیگری ارفاق به مطبوعات به دلیل احترام به اصل آزادی بیان و مطبوعات دانست.

حدود آزادی رسانه‌ها

عالی‌ترین و پرافتخارترین موهبت انسان که نسل‌های بی‌شمار گذشته در راهش با مخاطرات بسیار، دست به گریبان بوده‌اند؛ «آزادی» است. آزادی عبارت از حقی است که به موجب آن، افراد بتوانند استعدادها و توانایی‌های طبیعی و خدادادی خویش را به کار اندازند، مشروط بر آنکه آسیب یا زبانی به دیگران وارد نماند.

خداوند در قرآن میان تکوین و تشریع تفاوت قائل شده است. بر اساس آیات قرآن، اصل یعمل اراده و اختیار و حق انتخاب و آزادی در عمل برای انسان در چارچوب سنت‌ها و قوانین حاکم بر هستی است. به این معنا که در میان موجودات و آفریدههای الهی،انسان و جنیان دارای اراده تکوینی هستند و می‌توانند در چارچوب محدودیت‌های قوانین طبیعی حاکم بر هستی که از آن به جبر یاد می‌شود، از اختیار انتخاب میان امور برخوردار باشند. این همان چیزی است که در فرهنگ اسلامی از آن به «لاجبر» و لتاقیوض بل منزله بین المؤمنین» و یا «لاجبر و لتاقیوض بل امر بین‌الامرین» یعنی نه جبر و نه اختیار گفته میان این دو (اصول کافی، ج ۱، ص ۱۵۸) یاد می‌شود. بر این اساس هر انسانی در محدوده قوانین حاکم بر هستی و سنت‌های حاکم بر طبیعت دارای اراده و اختیار انتخاب است و می‌تواند میان حق و باطل و شر و خیر و مانند آنها یکی را انتخاب کند. پس به عنوان حق، اهل ایمان و شکر می‌شود و به عنوان باطل گرایم از فکر و فکران می‌یاید. خداوند می‌فرماید: بگو:«حق از پرورد گارتان آرسیده‌ا است. پس هر که بخواهد بگوید و هر که بخواهد انکار کند، که به ما برمی ستیزگان آتشی آماده کرده‌ایم که سزاهایمان از آنان را در بر می‌گیرد و اگر فریادسی چونید، به آبی چون سم گداخته که چهره‌ها را بریان می‌کند یاری می‌شوید و! چه بد شربی و چه زشت جایگاهی است.» (کهف، آیه ۲۹)

در آیه ۳ سوره انسان نیز می‌فرماید: انا هدیناه السبیل اما شاکرا و اما کفورا؛ ما راه را به انسان نشان دادیم یا سپاسگزار خواهد بود و یا ناسپاس. همچنین در جای دیگر آمده است؛ گفت: «ایشان از فضل پروردگار من است. تا مرا بیازماید که آیا سپاسگزارم و یا ناسپاسی می‌کنم. و هر کس سپاس گزارد، تنها به سود خویش سیاس می‌گزارد و هر کس ناسپاسی کند، بی‌گمان پروردگارم بی‌نیاز و کریم است.» (نمل، آیه ۴۰)

این در حوزه تکوین و طبیعت هستی و انسان است؛ اما در حوزه تشریع، خداوند محدودیت‌ها را افزایش داده است و بر اساس همان آیه ۲۹ سوره کهف و آیات دیگر قرآن، انسان نمی‌تواند جز راه حق و خیر را انتخاب کند وگرنه باید آماده مجازات باشد. بنابراین، انسان از نظر قرآن، با آنکه از نظر تکوینی، آزاد است، ولی از نظر تشریعی آزاد نیست، بلکه مسئول انتخاب و کارهایش بوده و مجازات می‌شود. از نظر قرآن حتی اعضای انسان نباید پاسخگو باشند؛ چیزی را که بدان علم نداری دنبال مکن، زیرا گوش و

چشم و قلب، همه مورد پرشش واقع خواهند شد و باید پاسخگوی اعمال باشند. (اسراء، آیه ۲۶)

در قوانین اساسی همه کشورها، آزادی رسانه‌ها جایگاه ویژه‌ای را به خود اختصاص داده است و در آنها تصریح می‌شود که رسانه‌ها در بیان مطالب آزاد هستند. البته این آزادی با تمام اهمیتی که دارد تابع محدودیت‌هایی است که شامل عدم اخلال به اصول اساسی آن نظام می‌شود.

حقوق رسانه‌ها در فقه و نظام اسلامی

بر اساس آموزه‌های اسلام و قرآن، رسانه‌ها در چارچوب قوانین اسلامی دارای حقوقی هستند که شامل امور زیر است:

رسانه‌ها حق دارند نظرات، انتقادات سازنده، پیشنهاده‌ها، توضیحات مردم و مسئولین را با رعایت موازین اسلامی و مصالح جامعه درج و به اطلاع عمومی برسانند. انتقاد سازنده مشروط به دارا بودن منطق و استدلال و پرهیز از توهین، تحقیر و تخریب می‌باشد.

بنابراین هیچ مقام دولتی و غیردولتی حق ندارد برای انتشار پیامی دردرد اعمال فشار بر رسانه برآید و یا به سانسور و کنترل رسانه مبادرت کند.

فقه رسانه؛ باید‌ها و نباید‌ها – ۴

✽ **خلیل منصوری**

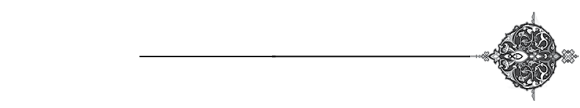
کسب و انتشار اخبار داخلی و خارجی که به منظور افزایش آگاهی عمومی و حفظ مصالح جامعه باشد با رعایت این قانون، حق قانونی رسانه‌ها است.

هر رسانه می‌تواند حقوق معنوی خود را داشته باشد و مطالب اختصاصی رسانه اگر به نام پدیدآورنده اثر (به نام اصلی یا مستعار) منتشر شود به نام او در غیر این صورت به نام نشریه، مشمول قانون حمایت از حقوق مولفان و مصنفان و هنرمندان است.

محدودیت‌های رسانه‌ها در فقه و نظام اسلامی

رسانه‌ها با آنکه حقوقی دارند، ولی محدودیت‌هایی نیز دارند که باید آنها را مورد توجه قرار دهند. محدودیت‌های رسانه‌ها در دو دسته اصلی: ۱. محرمات غیرحقوقی و غیر کیفری؛ ۲. محرمات حقوقی و کیفری دسته‌بندی می‌شود.

انسان از نظر قرآن، با آنکه از نظر تکوینی، آزاد است، ولی از نظر تشریعی آزاد نیست، بلکه مسئول انتخاب و کارهایش بوده و مجازات می‌شود.

محرمات غیرحقوقی و غیر کیفری به آن دسته از محرمات گفته می‌شود که جرم تلقی نمی‌شود و بار حقوقی و کیفری ندارد، ولی گناه شمرده شده است؛ اما محرمات حقوقی و کیفری، جرم بوده و مجازات کیفری بر آن بار می‌شود. از جمله این محدودیت‌ها در قالب گناه و جرم می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- نشر مطالب الحادی و مخالف موازین اسلامی و ترویج مطالبی که به اساس اسلام لطمه وارد کند؛
- اشاعه فحشا و منکرات و انتشار عکس‌ها و تصاویر و مطالب خلاف عفت عمومی؛
- تبلیغ و ترویج اسراف و تبذیر؛

معارف Maaref@Kayhan.ir

۴. ایجاد اختلاف میان اقشار جامعه، بویژه از طریق طرح مسائل نژادی و قومی؛

۵. تشویق افراد و گروه‌ها به ارتکاب اعمالی علیه امنیت، حیثیت و منافع نظام اسلامی در داخل یا خارج؛

۶. فاش کردن و انتشار اسناد و دستورها و مسائل محرمانه، اسرار نیروهای مسلح، نقشه و استکامات نظامی، انتشار مذاکرات غیرعلنی دولت‌مردان و محاکم غیرعلنی دادگستری و تحقیقات مراجع قضایی بدون مجوز قانونی؛

۷. اهانت به دین مبین اسلام و مقدسات آن و همچنین اهانت به مقام رهبران حکومتی و مراجع مسلم دینی؛

۸. افترا به مقامات، نهادها، ارگانها و هر یک از شهروندان امت اسلام و توهین به اشخاص حقیقی و حقوقی که حرمت شرعی دارند، اگر چه از طریق انتشار عکس یا کاریکاتور باشد؛

۹. توجع عدم به حقوق معنوی اشخاص و نهادها و سرقت‌های ادبی و همچنین نقل مطالب از مطبوعات و احزاب و گروههای منحرف و مخالف اسلام (داخلی و خارجی) به نحوی که تیتبل آنها باشد؛

۱۰. استفاده ابزاری از افراد (اعم از زن و مرد) در تصاویر و محتوا، تحقیر و توهین به جنس زن، تبلیغ تشریفات و تجملات ناشروع و غیرقانونی، طرح مطالب موجب تضاد میان زن و مرد از طریق دفاع غیرشرعی از حقوق آنان؛
۱۱. پخش شایعات و مطالب خلاف واقع و یا تحریف مطالب دیگران؛
۱۲. انتشار تولیدات رسانه‌ای علیه اصول اسلام و قوانین و مقررات آن.

محرمات و مکروهات در حوزه رسانه

محرمات و مکروهات رسانه‌های اموری چندی است که برای آنها عبارتند از:

۱. حرمت شایعه‌سازی؛ همان طوری که اصل شایعه‌سازی در حوزه‌های فردی و اجتماعی و نسبت به اشخاص حقیقی و حقوقی حرام و ناروا و گناه است؛ استفاده از ابزار رسانه‌ای برای شایعه‌سازی نیز حرام است. در این باره به طور تفصیل در قسمت ارجیف خبری سخن گفته شده و به عنوان یکی جرم از آن یاد شده است.

۲. حرمت شایعه پرانگی؛ همان‌طوری که شایعه‌سازی گناه و جرم است؛ شایعه پرانگی یعنی انتشار و پخش شایعات دیگر ساخته نیز گناه و جرم است. البته گاه ممکن است جرم شایعه پرانک سنگین‌تر از جرم شایعه‌ساز باشد؛ زیرا ممکن است شایعه‌ساز آن را بسازد و در اختیار رسانه‌ای قرار دهد و این رسانه است که با انتشار آن شایعه در حقیقت جرم انتشار شایعه را به عهده گرفته است. در این باره نیز در همان قسمت ارجیف خبری بحث می‌شود.

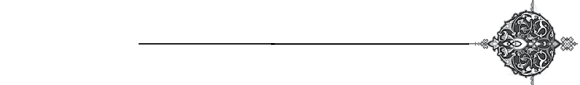
- حرمت تبلیغ کفر و الحاد؛
- حرمت تسخر و استهزاء؛
- حرمت گس‌تشر و اشاعه فحشاء و منکرات؛
- حرمت اعانه بر اثم و عدوان؛
- حرمت تجسس؛
- حرمت تعرض به حریم خصوصی؛
- حرمت حمایت از مجرم؛
- کراهت تملق و چاپلوسی؛

جرایم از کتابی در رسانه‌ها

جرایم انگاری یا فرآیند جرم‌سازی، توسل به ضمانت اجرای کیفری از طریق جرم تلقی کردن رفتارهای خاص است. قانون‌گذار با توجه به ارزش‌های

معارف Maaref@Kayhan.ir

در قوانین اساسی همه کشورها، آزادی رسانه‌ها جایگاه ویژه‌ای را به خود اختصاص داده است و در آنها تصریح می‌شود که رسانه‌ها در بیان مطالب آزاد هستند. البته این آزادی با تمام اهمیتی که دارد تابع محدودیت‌هایی است که شامل عدم اخلال به اصول اساسی آن نظام می‌شود.

جامعه و درجهت حفظ نظم عمومی، بعضی اعمال را که در حیطه اباحه یا انحراف است با تعیین ضمانات اجرای کیفری در قلمرو حقوق جزا قرار می‌دهد. در این میان رسانه‌ها نیز گاهی از مسیر و اهداف خود منحرف شده و به نظم و امنیت عمومی یا حقوق فردی تجاوز می‌کنند؛ این تجاوزات در قانون، جرم شمرده شده است. مهمترین این جرایم که در دو قلمرو حقوق فردی و نظم و امنیت عمومی انجام می‌شود عبارتند از:

جرایم رسانه در قلمرو حقوق فردی

- توهین به اشخاص؛
- افتراء؛
- نشر اکاذیب؛
- سرق‌ت معنوی؛
- تقلید نام یا علامت رسانه دیگر؛
- تهدیدی به وسیله رسانه؛
- افشای اسرار شخصی؛
- جرایم رسانه در قلمرو نظم و امنیت عمومی**
 - انتشار اسناد محرمانه و سری دولتی و نظامی؛
 - انتشار مذاکرات جلسات غیرعلنی مثلا محاکم دادگستری و مجلس شورای اسلامی؛ یا انتشار مصوبات شورای عالی امنیت ملی؛
 - انتشار تحقیقات مراجع قضایی؛
 - توهین به مقامات و مقدسات؛
 - تحریک به جرایم علیه امنیت؛
 - تبلیغ علیه اسلام و نظام اسلامی؛
 - ناسپس و بهره‌گیری از رسانه بدون مجوز؛
 - انتشار مطالب علیه قانون اساسی؛
 - انتشار مطالب و تصاویر خلاف عفت عمومی
 - پخش شایعات
 - دریافت کمک‌های خارجی و واگذاری امتیاز رسانه

مسئولیت کیفری در جرایم رسانه‌ای

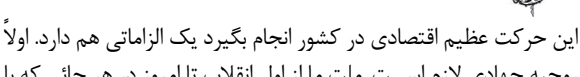
در اکثر جرایم، مرتکبین یک جرم اعم از مباشر، شریک یا معاون، به سادگی قابل تشخیص هستند، در حالی که طبع خاص جرایم رسانه‌ای به دلیل تعدد افرادی که در تهیه و نشر آن دخالت دارند (نویسنده، صاحب امتیاز، مدیر مسئول، سردبیر، خبرنگار، ناشر، توزیع کننده و…)، بررسی مسئولیت کیفری آنان را در این راستا با پیچیدگی بیشتر همراه می‌سازد.

مسئولیت کیفری صاحب امتیاز؛ صاحب امتیاز؛ یک رسانه کسی است که تحت شرایط مقرر در قانون، پروانه انتشار رسانه را دریافت کرده است. صاحب امتیاز در قبال خطمشی کلی نشریه مسئول است و مسئولیت وی ناظر به عدم رعایت تشریفات قانونی است که وی ملزم به رعایت آن است. مسئولیت کیفری مدیر مسئول، سردبیر، خبرنگار، ناشر، توزیع کننده و…)، بررسی مسئولیت کیفری آنان را در این راستا با پیچیدگی بیشتر همراه می‌سازد.

مسئولیت کیفری اصحاب رسانه و سایر پدید آورندگان؛ بر اساس آیه ۳۶ سوره اسراء هر کسی باید مسئول و پاسخگوی اعمال خود باشد. از این رو، مسئولیت نویسنده مطالب و تولید کننده هر فعل رسانه‌ای به عهده شخص تولیدکننده نیز است. همچنین سایر اشخاص فعال در یک رسانه که در ارتکاب جرم دخالت داشته باشند اعم از معاونان و شرکای جرم باید پاسخگو باشند.

البته اعمال سایر دست‌اندرکاران مطبوعات نظیر سردبیر، خبرنگار، ویراستار و… در صورتی جرم است که مشمول عناوین مجرمانه تلقی شود همان‌طوری که مورد توزیع‌کنندگان و فروشندگان مطبوعات خلاف عفت عمومی، جرم دانسته شده است.

اصولاً اسلام و فرهنگ انقلاب اسلامی با فرهنگ جهادی عجین است. در آیات قرآن حتی در حوزه‌های علمی و شبهه‌زدایی از عنوان جهاد کبیر علمی سخن به میان آمده است.

این حرکت عظیم اقتصادی در کشور انجام بگیرد یک الزاماتی هم دارد. اولاً روحیه جهادی لازم است. ملت ما از اول انقلاب تا امروز هر که جانی به جان سپارد اقتصاد ایران شده، یعنی همین مبارزه، همین پیکار، منتها جهادگونه، یا همه توان، با همه وجود، با قصد خالص، با فهم و بصیرت و اینکه داریم چه کار می‌کنیم» (بیانات در دیدار هزاران نفر از کارگران سراسر کشور، ۹۰/۲/۷)

از نظر رهبر معظم ملت عمی ملهان اراده عملی ملت در مقام جهادگری است. به این معنا که ملت می‌داند که چه می‌خواهد و چگونه بخواهد، اما لازم است که این بسنج فرتونده هر مدیریت جهادی شود؛ یعنی اگر ملتی به جهت اقتصادی و غیرمعرفتی به حدت گذارد.

۱۰ فروردین ۱۳۹۰)

اصولاً اسلام و فرهنگ انقلاب اسلامی با فرهنگ جهادی آمیخته و عجین است. در آیات قرآن حتی در حوزه‌های علمی و شبهه‌زدایی از عنوان جهاد کبیر علمی سخن به میان آمده است. (فرقان، آیه ۵۲) بنابراین، اصولاً حرکت جامعه اسلامی و امت اسلام می‌بایست همواره با فرهنگ جهادی باشد و هرگز این روحیه از دست نرود.

اقتصاد مقاومتی مبتنی بر توان داخلی

برای اینکه مدیریت جهادی معنا و مقیوم یابد، می‌بایست بر نیروی درونی و ذاتی خود تکیه کرد و شرایط را به گونه‌ای رقم زد که از دیگران بی‌نیاز شویم. در جهاد امروز که اقتصاد بلکه همه ابعاد زندگی در جهانشهر زمین یک کانه شده و ارتباط جهانی، همه ابعاد زندگی را مدیریت می‌کند، تلاش برای بسته شدن و محدودیت در یک فضای جغرافیایی، دشوار است ولی می‌توان با فهم واقعیت‌ها، موقعیت‌ها را یگونه‌ای مدیریت کرد که کمترین تأثیر منفی را بر اقتصاد جهانی معرفتی و غیرمعرفتی به حدت گذارد.

در جهانشهر نیز می‌توان به‌گونه‌ای عمل کرد که همه در خدمت اهداف امت باشند. به این معنا که با تکیه برر توانمندی‌های داخلی و منطقه‌ای و با توکل بر خدا می‌توان در جهانشهر، مستقل از نظر گفتمان و فلسفه و سبک زندگی اسلامی، حرکت‌ها را مدیریت و سامان داد؛ هر چند که فشار فزودنده به سبب بهره‌گیری دیگران از همه ابزارها و فن‌آوری‌های نوین سنگین است. اما چنان‌که رهبر معظم انقلاب می‌فرماید می‌توان از این فشارها کاست و آن را مدیریت و حتی به فرصت تبدیل کرد. ایشان می‌فرماید: «آنچه که ما به مسئولین محترم بخش‌های گوناگون و به تناسب بازیدی امروز (در بخش بازرندین روزهای اول سال ۹۰ از منطقه گازی عسویه) به خصوص به این بخش توصیه می‌کنیم، این است که همین خطمشی تکبیه به نیروی درونی و ذاتی خود و ایجاد استغفانی از دیگران را با جدیت تمام دنبال کنند؛ باندند این تلاش و فعالیت، مورد توجه پروردگار است و جهاد فی‌سبیل‌الله است؛ اگر با نیت الهی باشد–نیت خدمت به مردم و خدمت به کشور، یکی از نیات الهی است– و این اعمال این جهاد را در نتیجه می‌رساند. این خط و این جهت‌گیری را رها نکنند، تلاش کنند.»

صفحه معارف روز‌های: شنبه، یک‌شنبه و سه‌شنبه و پنج‌شنبه منتشر می‌شود
تلفن‌های مستقیم: ۳۳۹۴۱۹۹۱ – ۰۲۲۲۱-۲۵۲۰
Maaref@kayhan.ir

صفحه ۸ چهارشنبه ۲۲ دی ۱۳۹۵ ۱۲ ربیع‌الثانی ۱۴۲۸ – شماره ۲۱۵۳۳

چراغ راه

عدم امکان جامعه بدون رهبر

قال الامام علی(ع): لابد للناس من امیر بر او فاجر، بعمل فی امرته المومن و یستمع فیها الکافر.

امام علی(ع) فرمود: مردم به فرمانروا نیاز دارند، خواه نیکوکار باشد یا فاسد، تا مومنان در سایه حکومت او به کار خود مشغول و کافران از حکومت او بهره‌مند شوند.^(۱)

۱- نهج‌البلاغه، خطبه ۴۰

سهم مسیحیان از حقوق شهروندی

در زمان حکومت امام علی(ع) پیرومدی بابینا به تکدی‌گری مشغول بود. امیرالمومنین(ع) از حال او پرسیدند، در پاسخ گفتند: پیرومدی مسیحی است که در جوانی در دواپر حکومت خدمت می‌کرده است. امام علی(ع) متاثر شدند و فرمودند: در روزگار جوانی‌اش او را به کار گرفتید و حالا که پیر و عاجز شده از حق خویش محرومش کرده‌اید؟ امام علی(ع) به خازن بیت‌المال دستور دادند تا امور معیشت پیرومد مسیحی را از بیت‌المال بپردازند.^(۱)

۱- وسایل الشیعه، ج ۱۵، ص ۶۶

پرش و پاسخ

چگونه ملیکای مسیحی مادر امام‌زمان (ع) شد؟

پرشن:

ازواج امام حسن‌عسکری(ع) با «ترکس (ترجس) خاتون» مادر امام‌زمان(ع) و دختر امپراطور روم شرقی چگونه صورت گرفت؟ پاسخ:

در بخش نخست پاسخ به این سؤال به شرح حال مختصری از زندگی و پیشینه خانوادگی ملیکای مسیحی و روند توتالیته منجر به پیوند با نماینده امام علی‌القی(ع) شد، اشاره کردیم. اینک در بخش پایانی دنباله مطلب را می‌بینیم:

طولی نکشید که محمد پیغمبر خاتم(ص) و داماد و جانشین او و جمعی از فرزندان او وارد قصر شدند.

حضرت عیسی به استقبال شستاف و با حضرت محمد(ص) معانقه کرد و حضرت فرمود: با روح‌الله که به خواستگاری حضرت وصی شما شمعون برای فرزدم آمده‌ام، و در این هنگام اشاره به امام حسن عسکری(ع) نمود، حضرت عیسی(ع) تگاهی به شمعون کرد و گفت: شرافت به سوی تو اوری روزی است، با این وصلت با میمت موافقت کن، او هم گفت: موافقم.

آنگاه دید که حضرت محمد(ص) بالای منبر رفت و خطبه‌ای بیان فرمود و مرا برای فرزندش تزویج کرد، سپس حضرت عیسی و جواربون را گواه گرفت، وقتی که از خواب بیدار شدم از ترس جان خود، خواب را برای پدرم وجد نقل نکردم و پیوسته آن را در سینه‌فدج قلمب نهفته و بی‌پاهایی می‌دانستم.

از آن شب به بعد قلمب از فرط محبت به امام عسکری(ع) موج می‌زند تا به جایی که از خوراک بارمانده، و کم‌کم زنجور و لاغر شدم، و به شدت بیمار گردیدم. جدم تمام زندگن مرا احضار کرد و همه از مداوی من عاجز گردیدند، وقتی از مداوا مأیوس بشدم جدم گفت: ای نور دیده! شما هر خواهش‌داری به من بگو تا حاجتت را برآورم.

گفتم: پدرجان! اگر در به روی اسیران مسلم و یگشایی و بند و قيد از آنان برداری و از زندان آزاد گردانی امید است که عیسی و مادرش مرا شفا دهند. پدرم درخواست مرا پذیرفت و من نیز به ظاهر اظهار شفا و بهبودی کردم و کمی غذا خوردم، پدرم خیلی خوشحال شد و از آن روز به بعد، نسبت به اسیران مسلمین احترام شدید انجام می‌داد. در حدود چهارده شب از این ماجرا گذشت. باز در خواب دیدم که دختر فرزندم به دیدنت بیاید، شهادت به یگانه‌گی خود حضرت مریم(ع) و حوربان بهشتی به عیادت من آمدند، حضرت مریم(ع) به من توجه کرد و فرمود: این بانوی بانوان جهان، و مادر شوهر تو است. من فوری دامن مبارک حضرت زهرا(س) را گرفتم و بسیار گریستم و از این که امام حسن عسکری(ع) به دیدن من نیامده خدمت حضرت زهرا(س) شکایت کردم، فرمود: او به عیادت تو نخواهد آمد. زیرا تو به خداوند متعال مشرکی و بد مذمت نصرا زندگی می‌کنی، اگر می‌خواهی خداوند عیسی و مریم تو را خشنود باشند و میل داری فرزندم به دیدنت بیاید، شهادت به یگانه‌گی خود و نبوت پدرم که خاتم‌الانبیا است به من دهم، من حسب‌الامر حضرت فاطمه(س) آنچه فرموده بود گفتم، حضرت مرا در آغوش گرفت و این باعث بهبودی من شد. آنگاه فرمود: اکنون به انتظار فرزندم حضرت امام حسن عسکری(ع) باش که او را به نزد توخواهم فرساید.

وقتی از خواب بیدار شدم، شوق زیادی در تمام اعماق وجودم راه یافت و مشتاقان ملاقات آن حضرت بودم تا اینکه شب بعد امام را در خواب دیدم، در حالی که از گذشته شوکه می‌نمودم، گفتی: ما مجبوبیم، من که خود را در راه محبت تو تلف کرده‌ام، فرمود: نیامدن من علتی جز محبت تو ندانستم، ولی تو حلاله که اسلام آورده‌ای، هر شب به دیدنت می‌آیم تا آنکه کم‌کم وصل واقعی پیش آید، از آن شب تا حال پیوسته در عالم خواب خدمت آن حضرت بودم.

«شهر بن سلمان» پرسید چگونه در میان اسیران افتادی؟ او گفت: در یکی از شبها در عالم خواب حضرت عسکری(ع) را دیدم فرمود: فلان روز جدت قیصر، لشگرگی به جنگ مسلمانان می‌رستد، تو می‌توانی به طور ناانتسار در لباس خدمتگزاران همراه با عداای از کنیزان که از فلان راه می‌رود به آنها بپیوستی.

من به فرموده حضرت عمل کردم، و پیش قراولان اسلام با خیر شدند و ما را اسیر گرفتند و کار من به اینجا کشید که دیدی، ولی تا به حال به کسی نگفتم که نوه پادشاه روم شد، تا اینکه پیرومدی که در تقسیم غنایم جنگی سهم او شده بودم، نامم را پرسید، من اظهار کردم و گفتم: ترجس. گفت: نام کنیزان؟ «شسر» گفت چه بسیار جای تعجب است که تو رومی هستی و زبانت عربی است؟ گفتم: جدم در تربیت من جهدی بلیغ و سعی بسیار داشت، وزنی را که چندین زبان می‌دانست، برای من تهیه کرده بود و از صبح و شام نزد من می‌آمد و زبان عربی به من می‌آموخت، رومی همین اصل است که می‌توانم عربی حرف بزنم.

«شسر» می‌گوید: وقتی او را به سالمره خدمت امام علی‌القی(ع) بردم، حضرت از وی پرسید: عزت اسلام و ذلت نصاری و شرف خاندان پیغمبر(ص) را چگونه دیدی؟

گفتم: در موردی که شما از من داتارید چه بگویم، فرمود: می‌خواهم ده هزار دینار و یا مژده مسرت‌انگیزی به تو بدهم، کدام یک را انتخاب می‌کنی؟ عرض کرد: فرزندی به من بدهید، فرمود: تو را مژده به فرزندی می‌دهم که شرق و غرب عالم را مالک می‌شود و جهان را پر از عدل و داد خواهد کرد پس از آنکه پر از ظلم و جور شده باشد.

عرض کرد:این فرزند از چه شوهری خواهد بود؟ فرمود: از آن کس که پیغمبر اسلام در فلان شب در فلان ماه و فلان سال رومی تو را برآی او خواستگاری نمود، در آن عیسی بن مریم و وصی او تو را به چه کسی تزویج کردند؟ گفتم: به فرزند شما، فرمود: امام علی(ع) می‌شناسی؟ عرض کرد: از شبی که به دست حضرت فاطمه (علیها السلام) اسلام آوردم، دیگر شکی نبود که او به دیدن من نیامده باشد.

آنگاه حضرت امام علی‌القی(علیه السلام) به (کافور) خادم فرمود: خواهرم حکیمه را بگو نزد من بیاید، وقتی کسه آن بانوی محترم آمد فرمود: خواهرم این همان زنی است که گفته بودم، حکیمه خاتون آن بانو را مدتی در آغوش خود گرفت و از دیدارش شادمان گردید، آنگاه حضرت فرمود: ای همه او را به خانه خود ببر و فرایش مذهبی و اعمال مستحبه را به او یاد ده که او همسر فرزدم حسن و مادر قائم آل محمد (علیه‌السلام) است.

صفحه معارف روز‌های: شنبه، یک‌شنبه و سه‌شنبه و پنج‌شنبه منتشر می‌شود
تلفن‌های مستقیم: ۳۳۹۴۱۹۹۱ – ۰۲۲۲۱-۲۵۲۰
Maaref@kayhan.ir

۱- عیبت، شیخ طوسی، ص ۱۱۴ – ۲- کشف الحق، خاتون ابی‌دی، ص ۳۴

